

L'aranya

(ALDC, VII, 1552. L'aranya)

L'aranya és un 'aràcnid que segrega un fil sedós amb què teixeix la teranyina'; "[...] su ocupación es fabricar telas y redes con que cazar moscas y mosquitos [...]" (*Autoridades*). El mot (s. XIII) deriva del llat. ARANĒA, que de 'tela d'aranya' va passar a designar l'insecte, que es deia ARANEUS (> it. *ragno*); semblantment, en fr. *araignée* 'teranyina' esdevingué 'aranya' i aquell significat es va expressar amb *toile d'araignée*: el canvi es justificaria perquè la teranyina crida més l'atenció que l'aranya (Bloch/Wartburg, 1950). Per a un comentari i àrees dels diversos significants romànics, veg. Médélice, 2001 b.

L'única var. de *aranya* és l'alg. *ranya* 85, pres de l'it. *ragna*; *tarantula* 118 (← cast. *tarántula*, on és italianisme, convertit en mot paroxíton) respon a una altra espècie, *Lycosa tarentula*. La variació afecta el tipus *tararanya*

'aranya', amb canvi de significat des de 'teranyina' (cf. mapa 965). La *r[a]raranya* és resultat d'una atracció de la bategant de *telaranya* i d'un descens de [e] < [a]; en són var. *taradanya* 89, 93, 99, 106, *teradanya* 93, *taraganya* 136, 139, *tiraranya* 19, 59, *estarrassanya* 87, 94.

Entre les classes d'aranya, se citen *monges* 76, *aranya mosquera* 173, *aranya de denit* 173, *flare* 146, "de cos petit i potes llargues", *valja* 'taràntula' 85.

Aranya abraça pràcticament tot el domini, tret de la franja ponentina on s'ha imposat *tararanya* (amb les seves var.), afí a l'arag. *tararaña*.

Aranya és l'únic mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

